

VRAAG: Welke kennis hebben we

Kennisinstellingen blijven maar onderzoeken. Steeds weer nieuwe vragen. En steeds weer nieuwe antwoorden die ook weer vragen op roepen. De drang naar nieuwe kennis lijkt niet te stillen. Soms zit er heel bruikbare kennis tussen, soms duurt het nog even voordat de kennis praktisch toepasbaar is. Vier deskundigen bogen zich over de vraag: Welke kennis hebben we nu nog niet, maar zullen we over enkele jaren wel nodig hebben?

— Geert van Duinhoven en Koen Moons (redactie)

Herman Eijsackers
Chairman Science Advisory Board
Wageningen UR en Chief Science
Officer Ministerie van LNV

“Welke natuurdoeltypen zijn nog te handhaven?”

> “DOOR KLIMAATVERANDERING WORDEN we geconfronteerd met verschuivende zones en veranderende omstandigheden, en dus eerder met een dynamische dan een statische natuur. Daar zullen we in het natuurbeheer een antwoord op moeten zien te krijgen. We hebben denk ik broodnodig antwoord nodig op vragen over de adaptatiemogelijkheden van onze natuur. Welke groepen kunnen zich met welke snelheid (zowel tijd als ruimte) aanpassen? Uit recent onderzoek van Jacintha Ellers en Matty Berg van de Vrije Universiteit blijkt dat de weinig mobiele soorten het niet bij zullen kunnen benen. Afgeleid daarvan komt dan de vraag op, welke natuurtypen dan nog wel in ons land te handhaven zijn en welke we moeten opgeven. Of nog specifiek, wat is nu en in de toekomst de betekenis van rode lijstsoorten: zijn zij een beschermingsdoel op zichzelf, of vertegenwoordigen zij een groter geheel en moet je vooral dat geheel beschermen? Dat brengt mij bij een tweede uiterst actueel thema: hoe behouden we draagkracht en draagvlak voor natuurbeleid en -beheer in onze maatschappij? Overheid en natuurbescherming zullen veel duidelijker moeten aangegeven wat het nut van natuur is. Ecosystemendiensten kunnen daarbij heel nuttig zijn, mits opnieuw vertaald in concrete voorbeelden en in maat en getal. Daarbij is het grote voordeel dat ook lichtgroene natuur, de natuur die niet uitmunt in rode lijstsoorten,

buitengewoon nuttige functies kan vervullen. Het brengt het begrip natuur in onze eigen leefwereld en leefomgeving. Juist daar zijn functiecombinaties voor te stellen en te realiseren die op zich misschien niet zó hoogwaardig zijn, maar opgeteld wel tot een hoge waarde leiden; en dan hoogwaardiger zijn dan zo'n bijzonder, te beschermen natuurdoeltype.

Gooi ik daarmee het systeem van natuurdoeltypen weg? Helemaal niet, maar ik vind wel dat we ons goed moeten afvragen voor welke typen wij een bovenationale verantwoordelijkheid hebben die extra inspanningen rechtvaardigt. Maar niet tegen de klippen op!” <

Keimpe Wieringa
Sectorhoofd Natuur en Landelijk
Gebied, Planbureau voor de Leef-
omgeving

“We moeten het over de hoe-vraag hebben”

> “IN HET NATUURBELEID heeft altijd de waarom-vraag centraal gestaan: Wat is natuur, hoe erg is het verlies, over welke soort natuur kun je het hebben, wat willen mensen voor een soort natuur, welke natuurbeelden zijn er. Blijkbaar is daar geen consensus over. Iedereen heeft daar eigen definities voor. Ik droom er over dat we over een jaar of tien klaar zijn met deze waarom-discussies en dat we het over de hoe-vraag kunnen hebben. Die vraag is veel belangrijker. We moeten namelijk kijken welke oplossingen er voor handen zijn om de natuur te beschermen. De crisis in het huidige natuurbeleid laat zien dat we naar veel bredere oplossingen moeten zoeken. Natuurbeheer en natuurbescherming hebben alles te maken ook met duurzame

over enkele jaren nodig?

handelsketens, met biotechnologie, een duurzame economie. Natuurbescherming moet een integraal onderdeel zijn van die maatschappelijke discussies. De natuurbeweging en het natuurbeheer hebben te lang op een eigen eiland geleefd. Dat hoorde bij de fase van emancipatie van de natuurbeweging, maar het is nu tijd voor een volgende stap. De Ecologische Hoofdstructuur is bijvoorbeeld indertijd ontwikkeld als concept voor de natuurbescherming. Prachtig, maar niemand overzag toen wat de consequenties zouden zijn voor andere sectoren. Datzelfde zie je nu gebeuren bij Natura 2000: we gaan nu pas eigenlijk de gevolgen van het hele stelsel van beheerplannen en bescherming inzien. Daar komen opeens debatten over die niemand had voorzien. De landbouw roert zich, natuurbescherming zelf, overheden, recreatie. Dat is helemaal niet erg, dat is zelfs goed, maar het laat vooral zien dat we nog niet goed weten hoe we die verbreding van de natuurbescherming moeten insteken. Daarvoor hebben we sociaalwetenschappelijke kennis nodig, economie en ook bestuurskunde. Dat soort onderzoek komt nu langzaam van de grond maar ik denk dat over een jaar of tien dat echt de mainstream van het onderzoek moet zijn, willen we de natuur een goede en duurzame plaats geven in onze maatschappij.” <

Renée Bekker
Medewerker kwaliteitsborging
Gegevensautoriteit Natuur (GAN)

*“Kennis nodig over
potentieel habitat”*

> “WAT WE KOMENDE JAREN mogelijk willen maken en waar ook grote behoefte aan is, is

kennis over welk potentieel habitat beschikbaar zijn. Het gaat dan om plekken waar geen directe waarnemingen zijn gedaan, maar waar bepaalde soorten mogelijk wel zitten. Als we die kunnen herkennen en beschermen zou dat een nieuwe kans zijn in soortbescherming. Habitat is namelijk niet beschermd, tenzij het binnen Natura 2000 of de EHS valt. Voor die kennis heb je een grote hoeveelheid aan waarnemingen nodig die je met statistische analyse kunt koppelen aan habitatkenmerken. Op die manier kun je signaleringskaarten maken. Dat heeft nog enkele jaren ontwikkeling nodig. We werken daarin nu samen met het CBS, de Universiteit van Amsterdam, vertegenwoordigers van de Groene Bureau's en natuurlijk de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties, in het project Signaleringskaart Natuur. Voor initiatiefnemers zou het ook een verbetering zijn. Voor sommige soorten is namelijk een uitgebreid duur onderzoek nodig om vast te stellen of de dieren er zitten. Denk maar aan onderzoek naar de Noordse woelmuis of het habitatgebruik van vleermuizen. Als je aan de hand van andere parameters kunt vaststellen dat ze er zeer waarschijnlijk zitten, kun je daar rekening mee houden. Idealiter kunnen initiatiefnemers dan aan de hand van de kans op voorkomen afwegen of ze nog eerst een duur vervolgonderzoek laten doen, om daarna alsnog de plannen te moeten wijzigen om er vergunning of ontheffing voor te krijgen, of dat ze al direct de plannen zo bijstellen dat deze gunstig uitvallen voor bescherming van die soort.” <

Ella de Hullu
Directeur Stichting Bargerveen

*“Meer weten over
voedselwebrelaties”*

“ Als we kijken naar waar de problemen zitten in het herstel van natuur, zien we dat heel veel faunasoorten achterblijven. De fauna is het zorgkindje voor het natuurbeheer. We zullen meer zicht moeten krijgen op de gaten in tijd en ruimte van het voedselaanbod. Je ziet dat sommige soorten gemiddeld over het jaar heen voldoende voedsel lijken te hebben maar op cruciale momenten, bijvoorbeeld als er jongen zijn, net even een tijdje onvoldoende. Dat zien we onder andere bij de klauwier en de tapuit.

We zullen dus meer te weten moeten komen over het voedselaanbod, zowel de kwaliteit als de kwantiteit er van. Wat de kwaliteit betreft weten we inmiddels dat door de stikstofdeposities het voedselweb verstoord is geraakt. De samenstelling in micronutriënten, zoals mineralen en aminozuren, is door die stikstof veranderd en dat werkt in het hele voedselweb door, van rupsen tot aan de eiproductie van sperwers toe die daardoor moeilijker tot broedsucces komen. We zien dus dat de voedselkwaliteit is verstoord en we hebben aanwijzingen dat dit een belangrijke oorzaak is voor het achterblijven van het faunaherstel.

De kwantiteit van het voedsel heeft te maken met de vraag of het juiste voedsel op het juiste moment beschikbaar is voor diersoorten. Korhoenkuikens bijvoorbeeld hebben gedurende een heel korte periode insecten nodig als voedselbron in plaats van alleen zaaadjes. Als die insecten om wat voor reden er tijdelijk niet zijn, hebben de kuikens een groot probleem.

Een aantal jaar geleden is er binnen het OBN een inhaalslag Fauna gestart. Toen leek het er op dat we via gefaseerd, kleinschalig beheer de fauna wel zouden kunnen redden. Dat blijkt toch behoorlijk ingewikkelder te zijn. We zullen dus nog veel meer moeten weten over voedselkwaliteit, voedselaanbod en voedselwebrelaties voordat we daar gericht op kunnen gaan sturen in het beheer.” <

*Wilt u meedebatteren of een ander onderwerp aansnijden? Mail naar:
redactie@vakbladnbl.nl*
